

2010թ. հունվար- հուլիս ամիսների ՀՀ պետական բյուջեի կատարման ամփոփ
բնութագիրը

2010 թվականի հունվար-հուլիս ամիսներին ՀՀ պետական բյուջեի եկամուտները կազմել են ավելի քան 438.8 մլրդ դրամ, իսկ ծախսերը՝ ավելի քան 463.5 մլրդ դրամ, որոնք ապահովել են կառավարության կողմից ինն ամիսների համար հաստատված ծրագրի համապատասխանաբար 85.1 և 72.9 տոկոսը: Պետական բյուջեի տարեկան ծրագրային ցուցանիշները կատարվել են եկամուտների գծով՝ 60.2%-ով, ծախսերի գծով՝ 54.1%-ով:

Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ պետական բյուջեի եկամուտներն աճել են 22.2%-ով կամ 79.8 մլրդ դրամով: Ընդ որում, 20.4%-ով (68.4 մլրդ դրամով) ավելացել են հարկային եկամուտները, պետական տուրքերը և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարները, 97.1%-ով կամ 2.6 մլրդ դրամով պաշտոնական դրամաշնորհները, 43.3%-ով կամ 8.7 մլրդ դրամով՝ այլ եկամուտները:

Պետական բյուջեի եկամուտների 92.2%-ը ձևավորվել է հարկային եկամուտների, պետական տուրքերի և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների, 6.6%-ը՝ այլ եկամուտների, 1.2%-ը՝ պաշտոնական դրամաշնորհների հաշվին: «Հայաստանի Հանրապետության 2010 թվականի պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 11-րդ կետին համապատասխան պետական բյուջեում ներառվել են նաև պետական հիմնարկների արտաբյուջետային ֆոնդերի միջոցները, որոնց եկամուտները հաշվետու ժամանակահատվածում կազմել են ավելի քան 10.7 մլրդ դրամ:

2010 թվականի հունվար-հուլիս ամիսների ընթացքում պետական բյուջե մուտքագրված հարկային եկամուտներն ու պետական տուրքերը կազմել են շուրջ 339.7 մլրդ դրամ և ապահովել իննամսյա ծրագրի 84.1%-ը: 2009 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված եկամուտներն աճել են 21.6%-ով կամ 60.4 մլրդ դրամով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է ավելացված արժեքի հարկի, ինչպես նաև եկամտահարկի աճով:

Հարկերի և տուրքերի 50.1%-ն ապահովվել է ավելացված արժեքի հարկի հաշվին, որը կազմել է ավելի քան 170.1 մլրդ դրամ և 33.1%-ով կամ 42.3 մլրդ դրամով գերազանցել նախորդ տարվա նույն ցուցանիշը: ԱԱՀ-ի մուտքերից ավելի քան 108.5 մլրդ դրամը ստացվել է ՀՀ սահմանին հարկումից, 61.6 մլրդ դրամը՝ ներքին

շրջանառությունից: Հարկ է նշել, որ մուտքերի աճ է արձանագրվել և՛ ՀՀ սահմանին հարկումից, և՛ ապրանքների ու ծառայությունների ներքին շրջանառությունից ստացվող մուտքերի գծով, ընդ որում, վերջիններիս աճի տեմպը գերազանցել է ներմուծումից ստացվող եկամուտների աճի տեմպին:

Պետական լուծված հարկային եկամուտների ու պետական տուրքերի 7.5%-ն ապահովվել է ակցիզային հարկի հաշվին՝ կազմելով շուրջ 25.6 մլրդ դրամ: Մասնավորապես՝ հանրապետություն ներմուծված ենթակցիզային ապրանքների հարկումից ստացվել է ավելի քան 18 մլրդ դրամ, որից 8.2 մլրդ դրամը՝ լուծված և դիզելային վառելիքի, 7.2 մլրդ դրամը՝ ծխախոտի ներմուծման հարկումից: Հանրապետությունում արտադրվող ենթակցիզային ապրանքների հարկումից պետական լուծված մուտքերը կազմել են շուրջ 7.6 մլրդ դրամ, որից 3.8 մլրդ դրամը ստացվել է ներքին արտադրության ծխախոտի իրացումից: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ակցիզային հարկի մուտքերն աճել են 13.3%-ով կամ 3 մլրդ դրամով:

2010 թվականի հունվար-հուլիս ամիսներին ՀՀ պետական լուծված հարկային եկամուտների 14.3%-ն ապահովվել է շահութահարկի հաշվին՝ կազմելով 48.7 մլրդ դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ շահութահարկի մուտքերը նվազել են 5%-ով կամ 2.6 մլրդ դրամով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ պետական լուծված է մուտքագրվել շուրջ 41.2 մլրդ դրամ եկամտահարկ՝ ապահովվելով հարկերի և տուրքերի 12.1%-ը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ եկամտահարկի մուտքերն աճել են 27%-ով կամ 8.7 մլրդ դրամով:

Մաքսատուրքի գծով մուտքերը կազմել են շուրջ 17.9 մլրդ դրամ՝ 30.6%-ով կամ 4.2 մլրդ դրամով գերազանցելով 2009 թվականի համապատասխան ցուցանիշը:

2010 թվականի հունվար-հուլիս ամիսների ընթացքում լուծված են մուտքագրվել ավելի քան 10.6 մլրդ դրամ պետական տուրքեր՝ կազմելով իննամսյա ծրագրի 71.5%-ը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված մուտքերն աճել են 4.7%-ով կամ 481.7 մլն դրամով:

Գործունեության առանձին տեսակներից հունվար-հուլիս ամիսների ընթացքում գանձվել են ավելի քան 12.9 մլրդ դրամ հաստատագրված վճարներ՝ ապահովվելով հարկային եկամուտների ու պետական տուրքերի 3.8%-ը: Նշված ցուցանիշը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նվազել է 4.2%-ով կամ

571.5 մլն դրամով: Մասնավորապես՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ զգալի անկում է արձանագրվել առևտրի իրականացման վայր կազմակերպելու, առևտրի իրականացման վայրից դուրս գտնվող՝ խանութների, կրպակների (տաղավարների) և այլ վաճառատեղերի միջոցով առևտրական գործունեություն իրականացնելու և ավտոտրանսպորտային միջոցների գազալցման գործունեության կազմակերպման համար գանձվող հաստատագրված վճարների գծով:

2010 թվականի հունվար-հուլիս ամիսներին ՀՀ պետական թուղթ են մուտքագրվել ավելի քան 5.2 մլրդ դրամ մոզոտագործման և մնապահպանական վճարներ, որոնք նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ավելացել են 88.7%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված օգտակար հանածոների արդյունահանման, ինչպես նաև ՀՀ ներմուծվող՝ շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող ապրանքների և այլ պետություններում գրանցված տրանսպորտային միջոցներից օդային ավազան վնասակար նյութեր արտանետելու համար գանձվող վճարների աճով: Հաշվետու ժամանակահատվածում պետական թուղթ են մուտքագրվել շուրջ 7.4 մլրդ դրամ այլ հարկեր: Մասնավորապես՝ շուրջ 2.8 մլրդ դրամ է կազմել «Կոնցեսիայի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված ռոյալթին, 1.8 մլրդ դրամ՝ ճանապարհային վճարները, 1 մլրդ դրամ՝ հարկային օրենսդրության խախտման համար «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված տուգանքները, 169.1 մլն դրամ՝ կոնցեսիոն վճարը, 793.7 մլն դրամ՝ հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարները, 13.2 մլն դրամ՝ արտոնագրային վճարները, 13.5 մլն դրամ՝ ՀՀ հարկային մարմինների կողմից ՀՀ պետական կառավարման մարմիններում և պետական հիմնարկներում կատարված ստուգումների և վերստուգումների արդյունքում առաջադրված լրացուցիչ հարկային և մաքսային պարտավորությունների մարման համար պետական թուղթից իրականացվող վճարումները և 819 մլն դրամ՝ ՀՀ կառավարությանն առընթեր հարկային պետական ծառայության նյութական խրախուսման ֆոնդի եկամուտները: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ այլ հարկերի փաստացի ցուցանիշն ավելացել է 46.7%-ով կամ 2.4 մլրդ դրամով:

Պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով լիցենզիային եկամուտները կազմել են 64.9 մլրդ դրամ՝ ապահովելով իննամսյա ծրագրի 85.2%-ը: 2009 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարներն աճել են 14.1%-ով կամ 8 մլրդ դրամով:

2010 թվականի հունվար-հուլիս ամիսների ընթացքում պետական լիցենզիային եկամուտները կազմել են ավելի քան 28.9 մլրդ դրամ և 96.9%-ով ապահովել իննամսյա ծրագրային ցուցանիշը: 2009 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ այլ եկամուտներն աճել են 43.3%-ով կամ 8.7 մլրդ դրամով: Նման թվեր ցուցանիշներն ապահովվել են հիմնականում թանկերում և այլ ֆինանսավարկային հաստատություններում լիցենզիային ժամանակավոր ազատ միջոցների տեղափոխումից և դեպոզիտներից ստացվող տոկոսավճարների հաշվին, որոնք կազմել են շուրջ 9 մլրդ դրամ և համապատասխանաբար 51.7%-ով (3.1 մլրդ դրամով) և 272.4%-ով (6.6 մլրդ դրամով) գերազանցել իննամսյա ծրագրային և նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի փաստացի ցուցանիշները: Նախորդ տարվա հունվար-հուլիսի համեմատ 4.9 անգամ կամ 2.8 մլրդ դրամով աճ է արձանագրվել ռեզիդենտներին տրամադրված վարկերի օգտագործման տոկոսավճարների գծով: Շուրջ 8.3 մլրդ դրամ են կազմել պետական հիմնարկների արտալիցենզիային եկամուտները:

2010 թվականի հունվար-հուլիս ամիսներին ստացվել են ավելի քան 5.3 մլրդ դրամի պաշտոնական դրամաշնորհներ՝ կազմելով իննամսյա ծրագրով նախատեսվածի 89.3%-ը: Մասնավորապես՝ ավելի քան 1.6 մլրդ դրամ մուտքագրվել է պետական հիմնարկների արտալիցենզիային հաշիվներին՝ նրանց կողմից իրականացվող ծրագրերի ֆինանսավորման համար, որոնց իննամսյա ծրագրի կատարողականը կազմել է 58.5%: 3.4 մլրդ դրամ է ստացվել Եվրոպական հարևանության շրջանակներում ՀՀ-ԵՄ գործողությունների ծրագրով նախատեսված միջոցառումների ֆինանսավորման նպատակով, 285.6 մլն դրամ՝ «Պարենային արտադրության աճ» ծրագրի շրջանակներում ճապոնիայի կառավարության կողմից տրամադրված ապրանքանյութական արժեքների դրամայնացումից:

2010 թվականի հունվար-հուլիս ամիսների ընթացքում ՀՀ պետական լիցենզիային միջոցների հաշվին կատարվել են ավելի քան 463.5 մլրդ դրամի ծախսեր՝ կազմելով իննամսյա ծրագրի 72.9%-ը: Մասնավորապես՝ 419.4 մլրդ դրամ են

կազմել ընթացիկ ծախսերը, 44.1 մլրդ դրամ՝ ոչ ֆինանսական ակտիվների հետ գործառնությունները: Հաշվետու ժամանակահատվածում 6.4 մլրդ դրամի ծախսեր են կատարվել պետական հիմնարկների արտաբյուջետային միջոցների հաշվին: 2009 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ պետական բյուջեի ծախսերն ավելացել են 8.7%-ով կամ շուրջ 37 մլրդ դրամով: Աճը հիմնականում պայմանավորված է պետական պարտքի սպասարկման ծախսերի և դրամաշնորհների գծով ծախսերի ավելացմամբ, ինչպես նաև ոչ ֆինանսական ակտիվների օտարումից մուտքերի նվազմամբ:

Ընթացիկ ծախսերը հաշվետու ժամանակահատվածում կազմել են 419.4 մլրդ դրամ՝ 74%-ով կատարելով իննամսյա ծրագիրը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ընթացիկ ծախսերն աճել են 8.5%-ով կամ 32.8 մլրդ դրամով: Ընթացիկ ծախսերից 39.1 մլրդ դրամ ուղղվել է պետական հիմնարկների աշխատողների աշխատավարձերի վճարմանը, 2.8 մլրդ դրամ՝ պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարներին, որոնք կազմել են իննամսյա ծրագրի համապատասխանաբար 73.8%-ը և 72.4%-ը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ աշխատավարձի ծախսերն աճել են 6.6%-ով, իսկ սոցիալական ապահովության վճարները՝ 3.4%-ով: Ծառայությունների և ապրանքների ձեռքբերման նպատակով պետական բյուջեից օգտագործվել է 86.2 մլրդ դրամ, որի իննամսյա ծրագիրը կատարվել է 74.7%-ով, իսկ փաստացի ցուցանիշը 3.9%-ով գերազանցել նախորդ տարվա նույն ցուցանիշը: Հաշվետու ժամանակահատվածում 16.6 մլրդ դրամ հատկացվել է պետական պարտքի սպասարկմանը՝ կազմելով իննամսյա ծրագրի 63.7%-ը: Մասնավորապես՝ նշված գումարից 9.3 մլրդ դրամը տրամադրվել է ներքին, 7.3 մլրդ դրամը՝ արտաքին պարտքի սպասարկմանը: 2009 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ պետական պարտքի սպասարկման ծախսերն աճել են 164.5%-ով կամ 10.3 մլրդ դրամով, ընդ որում, աճ է արձանագրվել ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին պետական պարտքի սպասարկման ծախսերի գծով: Անցած ժամանակահատվածում ՀՀ պետական բյուջեից տրամադրվել են 10.3 մլրդ դրամի սուբսիդիաներ՝ կազմելով իննամսյա ծրագրի 76.7%-ը և 4.4%-ով զիջելով նախորդ տարվա նույն ցուցանիշը: 49.6 մլրդ դրամ են կազմել պետական բյուջեից տրամադրված դրամաշնորհները, որից 48.7 մլրդ դրամը տրամադրվել է պետական հատվածի այլ մակարդակներին, 822.9 մլն դրամը՝ միջազգային

կազմակերպություններին, 76.8 մլն դրամը՝ օտարերկրյա կառավարություններին: Մասնավորապես՝ համայնքների թյուղեներին տրամադրվել են 18.9 մլրդ դրամի դոտացիաներ՝ 17.9%-ով գերազանցելով նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը: Դրամաշնորհների իննամսյա ծրագիրն ընդհանուր առմամբ կատարվել է 75%-ով, իսկ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված ծախսերն ավելացել են 20.3%-ով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում պետական թյուղեի ընթացիկ ծախսերի 33.7%-ն ուղղվել է սոցիալական նպաստներին և կենսաթոշակներին, որոնք կազմել են 141.5 մլրդ դրամ և 78%-ով ապահովել իննամսյա ծրագրի կատարումը: Մասնավորապես՝ 102.9 մլրդ դրամ են կազմել կենսաթոշակները, 38.6 մլրդ դրամ՝ նպաստները: 2009 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ կենսաթոշակների գծով թյուղեի ծախսերն էական փոփոխություն չեն կրել, իսկ նպաստներն ավելացել են 10.1%-ով:

2010 թվականի հունվար-հուլիս ամիսների ընթացքում պետական թյուղեի միջոցներից 73.2 մլրդ դրամ տրամադրվել է այլ ծախսերին՝ 68.3%-ով ապահովելով իննամսյա ծրագրի կատարումը և 7%-ով գերազանցելով նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը:

Պետական թյուղեի ոչ ֆինանսական ակտիվների հետ գործառնությունները կազմել են 44.1 մլրդ դրամ կամ իննամսյա ծրագրի 63.5%-ը: 44.7 մլրդ դրամ են կազմել հիմնական միջոցների գծով ծախսերը՝ 2.3%-ով զիջելով 2009 թվականի նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը: Հաշվետու ժամանակահատվածում 594.9 մլն դրամ է մուտքագրվել ոչ ֆինանսական ակտիվների օտարումից՝ նախորդ տարվա 6 մլրդ դրամ մուտքերի դիմաց:

2010 թվականի հունվար-հուլիս ամիսներին ՀՀ պետական թյուղեն կատարվել է 24.7 մլրդ դրամ պակասուրդով՝ իննամսյա ծրագրով նախատեսված 120.4 մլրդ դրամի և 2009 թվականի նույն ժամանակահատվածի 67.5 մլրդ դրամ փաստացի ցուցանիշի դիմաց: Պակասուրդի ֆինանսավորման համար ներքին աղբյուրներից ներգրավվել է ավելի քան 27.3 մլրդ դրամ, իսկ արտաքին աղբյուրները կազմել են -2.6 մլրդ դրամ: Դեֆիցիտի ֆինանսավորման ներքին աղբյուրներում 4.9 մլրդ դրամ են կազմել փոխառու միջոցներից ստացված մուտքերը: Մասնավորապես՝ 5.7 մլրդ դրամ է մուտքագրվել գանձապետական պարտատոմսերի թողարկումից: Մուրհակների մարման նպատակով իննամսյա ծրագրով նախատեսված

վճարումները կատարվել են 97.3%-ով՝ կազմելով 21.7 մլն դրամ: 772.8 մլն դրամ ուղղվել է «ՎՏԲ-Հայաստան» ՓԲԸ-ից ստացված վարկի մարմանը: Անցած ժամանակահատվածում պակասուրդի ներքին ֆինանսական ակտիվները կազմել են 22.4 մլրդ դրամ կամ ինն ամսում ծրագրվածի 21.3%-ը: Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ ռեզիդենտներին պետական թույլտվություն տրամադրվել են 5.5 մլրդ դրամի վարկեր: Նշված գումարից 5 մլրդ դրամը հատկացվել է Ռուսաստանի Դաշնության կողմից Հայաստանի Հանրապետությանը 2009 թվականին տրամադրված պետական վարկի միջոցներից տնտեսության կայունացման վարկավորման ծրագրի 1-ին քաղաղորդիչի ֆինանսավորման նպատակով: 175 մլն դրամն ուղղվել է Գերմանահայկական հիմնադրամի կողմից իրականացվող մասնավոր փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման վարկային ծրագրին՝ որպես կառավարության համաֆինանսավորում: Ռուսաստանի Դաշնության կողմից տրամադրված վարկային միջոցներից 289 մլն դրամ է հատկացվել «Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոն» հիմնադրամի կողմից հիմնադրված վարկային կազմակերպությանը: 82.8 մլն դրամ արտոնյալ պայմաններով տրամադրվել է թունադատված քաղաքացիներին՝ անհատական մակարանային շինարարության վարկավորման նպատակով:

Հունվար-հուլիս ժամանակահատվածում շուրջ 16.2 մլրդ դրամ ստացվել է տրամադրված ներքին վարկերի վերադարձից, որից 12.2 վճարվել է «Հայրուսգազարդ» ԲԲԸ-ի կողմից:

2010 թվականի հունվար-հուլիս ամիսների ընթացքում պետական թույլտվության ազատ միջոցներից օգտագործվել է 11.8 մլրդ դրամ:

Անցած ժամանակահատվածում պետական թույլտվության պակասուրդի արտաքին ֆինանսավորումը կազմել է -2.6 մլրդ դրամ կամ իննամսյա ծրագրի 40.3%-ը: Անցած ժամանակահատվածում Արժույթի միջազգային հիմնադրամի կողմից տրամադրվել են ավելի քան 25.3 մլրդ դրամի վարկային միջոցներ: Արտաքին պարտավորությունների մարմանն ուղղվել է 5.2 մլրդ դրամ, որից 3.6 մլրդ դրամը հատկացվել է Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող ծրագրերի գծով պարտքի մարմանը, 211.9 մլն դրամ՝ ԳԶՄՀ նկատմամբ ունեցած պարտքի մարմանը, 552.9 մլն դրամ է տրամադրվել Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման և քաշխման համակարգի ծրագրի գծով ճապոնիայի նկատմամբ պարտքի

մարմանը, 444.7 մլն դրամ՝ ԱՄՆ ապրանքային վարկերի մարմանը, 25.2 մլն դրամ՝ ԱԷԿ-ի վառելիքի չոր պահպանման համակարգի ծրագրի գծով Ֆրանսիայի նկատմամբ պարտքի մարմանը և 285.7 մլն դրամ՝ Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության նկատմամբ պարտավորությունների մարմանը:

Անցած ժամանակահատվածում 20.7 մլրդ դրամ միջպետական վարկ է տրամադրվել ԼՂՀ-ին: Վրաստանի կողմից միջպետական վարկի գծով կատարվել է 93.6 մլն դրամի վճարում, որից 44.8 մլն դրամը նախորդ տարվա պարտավորությունն է և Վրաստանի կողմից փոխանցվել է 2009 թվականի դեկտեմբերին, սակայն գանձապետական միասնական հաշվին մուտքագրվել է 2010 թվականի հունվար ամսին: Միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններին ՀՀ անդամակցության գծով պարտավորությունների կատարմանն ուղղվել է 733.5 մլն դրամ: Հաշվետու ժամանակահատվածում 1.4 մլրդ դրամով ավելացել է արտաքին աղբյուրներից ստացված դրամաշնորհային միջոցների մնացորդը: